„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „Бранника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Бранника“
налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 132. У Новом Саду, у суботу 28. септембра (11. октобра) 1902. Година XVIII

Позив на претплату.

Крајем овог месеца истиче претплата свима оним нашим претплатницима, који се на другу четврт, односно до краја јуна о. г. на наш лист претплатили.

Молимо, да нам поштовани претплатници благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа. Ми не жалимо ни труда, ни трошка, да задовољимо своје читаоце, њихове захтеве и потребе, па је право, да и претплатници тачно врше своју дужност. Ми смо заиста према својим претплатницима до крајњих граница предусретљиви.

Позивајући дакле своје досадашње претплатнике, а и остали српски свет на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо и од сад стајати на бранику Српства у овом независном листу, који у свима околностима остаје веран правцу и путу, којима корача. Трудићемо се, да и од сада свој лист одржимо на висини српског новинарства.

Претплатна је цена „Бранику“:
На годину . . . 24 кр. или 30 дин.
На по године . . 12 кр. или 15 дин.
На четврт године . 6 кр. или 7½ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 2 кр. или 2½ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Бранника“.

У Н. Саду, 18. септ. (1. октобра) 1902.

Издаватељство и уредништво „Бранника“.

Нападај на краља у угарском сабору.

Није првина, да мађарски опозициони посланици у угарском сабору нападају и саму освећену особу краљеву; али онакова нападаја, какав је против краља учинио Бела Барабаш у седници угарске заступничке куће од среде, — још није било у угарском сабору, од како су Мађари дошли до премоћи и од како су се њихови опозициони заступници и сувише осмелили.

Кошутовац Барабаш дрско је напао краља и замерао му, што није дошао на прву саборску седницу, која је одржана у новој саборској згради. Председник гроф Апоњи није нашао за вредно, да тога заслепелог Кошутовца одма ту прекине и упути га на ред, него је чекао с тим дотле, док Барабаш није казао ове речи: „Свака сила, почевши од највише, заверила се против нас. И у тој тежњи, да се Угарска упропасти, у првом реду је воља **краљева**“. На те страшне, управо револуционарне речи макнуо се тек племенити Апоњи и позвао је Барабаша на ред и уједно да протумачи своје речи. Овај је то и учинио и рекао, да је мислио аустријскога цара. Тако раде увек мађарски опозициони посланици и листови, кад им се прохте да нападну узвишену особу краљеву: оборе се на „аустријскога цара“, а не маре, што је тај аустријски цар у особи оног истог угарског краља — доброг и најуставнијег краља, — који је Мађарима толико много попустио, само да буде мира. Па гле како обесни Кошутовци благодаре краљу на тим силним доброчинствима! Подмећу му, да иде на пропаст Угарске. Може-ли бити веће дрскости и већег безобразлука, него што показаше Кошутовци? Но што је још жалосније и карактеристичније, та увреда краља неће бити кажњена. Председник је позвао Барабаша на ред и на том ће и остати. Мађарима је све слободно.

Из читава говора Барабашева провирује то, да су Кошутовци срдити на краља управо не зато, што није дошао на прву саборску седницу у новој згради, него зато, што краљ није дошао у Угарску на прославу 6. октобра (годишњица дана, кад су у Араду г. 1849. погубљени 13 мађарских генерала) и на прославу 100-годишњице рођења Лајоша Кошута. Чак и владин лист „Будапешти Хирлап“ секундира у том Кошутовцима и вели, да је за жаљење, што краљ присуствује при отварању куће за находчад у Лајнцу, а није дошао на откриће споменика свом великом претку краљу Матији Корвину. Чудни су Мађари! Они траже да краљ све заборави, но они у исти мах глорифицирају ону епоху, за коју краља везују горке успомене. Зар се може захтевати, да краљ присуствује на прослави 6. октобра, кад су се жртве тога дана с највећим огорчењем бориле баш против краља и његове династије? Зар се сме и помислити на то, да краљ може бити учесник на прослави онога Кошута, који је г. 1849. на дебрецинском сабору прогласио Хабсбуршку династију за збачену? Сви Мађари, који иоле имају увиђавности, знају да то никада не може бити, само Кошутовци неће то да знају, јер су постали и сувише обесни.

Крајње је време, да се тој обести стане на пут тим пре, што се та обест на све стране размеће. Мађарске шовинисте с једне стране нападају овако гадно и самог краља, а с друге стране денунцирају немађарске народности, да су нелојалне. Колико су пута нас Србе сумњичили гадном измишљотином, да „гравитирамо преко границе“! И никад се ни један државни тужилац не нађе да таку увреду читаве једне народности прогони, док су одма на белези, ако на пр. ко устане против какве мађарске песме. Ми знамо људи, којима је подметнут злочин увреде величанства, па су ти људи осуђени, а гле, један обестан Кошутовац у сред сабора, пред лицем целе земље, дрско добацује крунисаном краљу свом, да иде на пропаст своје земље. Зашто се ту не примењује казнени закон? Зашто ту нема оне енергије, која се показује према ни кривим ни дужним народностима? Одговор је врло лак: Зато, јер се шовинизам данас у Угарској сматра за родољубље, те под лажним плаштом родољубља сме он данас да се некажњен растреса и над самим краљем. Докле ће то само тако трајати?

Сукоб Арбанаса с Турцима.

И сувише су добро познате оне страшне патње што их трпи српски народ у Ст. Србији од обести дивљих Арбанаса. Турске власти и Србима непријатељска штампа, особито бечка, настојали су да увере свет, да то тако мора бити, јер су Арбанаси тобоже тако страшни људи, којима никаква сила не може нахудити, од којих стрепи и сам султан у Цариграду. Од Арбанаса правило се страшило само за то, да се замажу свету очи и да се прикаже, како ни Турска ни друге државе не могу ништа учинити за заштиту Срба против њих.

Српска штампа доказала је небројено пута, да би се Арбанасима могло лако стати на пут, само кад би се хтело. Доказала је да су Арбанаси једино за то и дигли главу, што су им турске власти повлађивале и служиле се њима као својим оруђем. У томе се најбоље огледа перфидија Високе Порте, која је обмањивала свет, да је она немоћна против Арбанаса, а овамо је оставила голоруке, разоружане Србе против наоружаних Арбанаса и још је ове пујдала на Србе. С Турском се ту нашла на једном послу и једна друга држава, па је за то разумљиво за што је и бечка штампа уверавала свет, како су Арбанаси неки страшан народ. Ништа није помогло доказивање како зверство и дивљаштво Арбанаса добива само онда маха, кад њима иза леђа стоје турске и друге власти и наговарају их да тамане Србе.

Последњи сукоб Арбанаса с Турцима, о ком смо недавно известили по београдском „Дневнику,“ доказао је очигледно да је српска штампа имала право. Шемси-паша је с мало војске за кратко време укротио те бесне Арбанасе. Сад се види како они постану брзо мирни, кад их остави милост турских и других власти и кад осете притисак енергичне руке.

Висока Порта морала је да напусти своје миљенике, а на то ју је присилио категорични захтев руског посланика у Цариграду. Познато је како су се Арбанаси противили доласку руског конзула Шчербина у Митровицу. Порта се пренемагала и правила се као да против Арбанаса не може ништа учинити, да омогући улазак руског конзула у Митровицу. Али Зиновјев као да добро познаје перфидију Високе Порте и он је енергично захтевао да Порта стане на пут самовољи Арбанаса. И Порта мораде тешка срца да пошаље енергичног Шемси пашу против својих миљеника и мир се поврати пре него се могло надати. Арбанаси остављени сами себи разбегоше се куд који. Сад се утврдило једаред за свагда да Арбанаси не могу ништа ако им иза леђа не стоје турске власти и страни агенти. Висока Порта не ће се никад више моћи изговарати, да су њене власти преслабе да обуздају Арбанасе, јер сад цео свет види, да она није никад ни покушала озбиљно да им стане на пут, него их је шта више скривено потпомагала.

Како је овај сукоб врло значајан за даљи развој прилика у оном крају, доносимо овде и други извештај београдског „Дневника“ о походу Шемси-пашином и о непосредним последицама његовим:

„Пре неколико дана саопштили смо један извештај из Митровице о сукобу Арбанаса са турском војском код Коприве. Даље о томе сукобу имамо опет из Митровице ове детаље:

Шемси-паша имао је задатак да похвата Мустафа-агу, Исију Ферат-агића и Шабана-Коприву, због тога што су они и њихови људи кварили железничке шине и због оног крвавог сукоба који су имали с турском војском код Коприве. Сви поменути зликовци беху се склонили у Дреницу, код својих присталица. Зна се, да су у овој побуни арбанаској учествовали и 500 дреничких Арбанаса, помажући Мустафа-агу. Шемси-паша хтео је да похвата и прваке тих Дреничана и да их казни.

Првих дана војска је опколила село Прекаже у Дреници, да би ухватили Мустафа-агу, али се он благовремено склонио у пећску нахију. Исто тако побегао је у Лаб (Мало-Косово) кроз Вучитрн и Исија Ферат-агић, а умакао је и Шабан-Коприва. Шемси-паша је ухватио само брата Ферат-агићевог и Шерифа Кучицу, и спровео их у Скопље.

Војска је у Дреници порушила неколико кула арбанаских побуњеника и погорела куће појединих истакнутих зликоваца. Стоку арбанаску војска одузима и односи у Приштину. Један чопор од 250 комада говеди и више стотина оваца дотерано је 18. о. м. у Приштину. Жито и кукуруз у појединим арбанаским селима испрва су војници палили, а сада одузимају и односе такође у Приштину.

Арбанаси нигде не показују отпора. Преплашени су страховито. У среду 18. о. м. отишли су из Приштине у Дреницу таксилдари (порезници). Позвао их је Шемси-паша да наплате стару порезу од неколико година, јер Дреница нити је порезу хтела плаћати, нити рекруте давати. Користећи се њиховим страхом Шемси-паша сад без муке порезу наплаћује. Сами је Арбанаси драговољно доносе, да би се сад тако представили као исправни и послушни султанови поданици. На многим арбанаским кулама по Дреници и пећској нахији виде се беле заставе. То је знак њихове покорности и доказ да они нису у заједници са побуњеницима. Чак су беле заставе извешали и они који су се борили против војске. Сад се ређе може видети Арбанас под оружјем. Ако га и који не носи — на путу само — он носи пушку, и то о рамену, са цеви која је земљи оборена. Знак покорности и помирљивости.

На Косову, где су злочинства стално на дневном реду била, још је мир; последњих дана је настао прави рахатлук како веле тамошњи сељани. У опште, осећа се друга атмосфера каква се давно запамтила није у овим странама.

Ису Бољетинца нико не дира. Он је у својој кули у Бољетину и држи се на опрезу. Има приличан број оружаних присталица уза се У Митровицу не слази, али су његове страже добро поселе пут од Ибра ка Бољетину. У Митровици и околини Турци и Арбанаси су такође мирни, док се у Приштини Мусломани надају да ће Мустафа-аги поћи за руком да приволи и Малисију (Арбанасе — Малисоре) на устанак, те да Шемси-пашу у Дреници опколе и сатру. Међутим то ће му тешко поћи за руком. Сам Барјам-цур отворено то казује, јер, вели сваком барјактару треба дати по 150—200 лира да људе скупи и притече у помоћ, а Мустафа-ага нема тих новаца.

Стање је за сад такво, али наши људи страхују да турске власти неће продужити овај спасоносни систем умиривања Арбанаса, него да ће се помирити с њима и отпочети по староме, па ће онда јадна раја Арбанасима бити принуђена да исплати сав овај трошак и штету, коју им је поход Шемси-пашин причинио.

Тако гласи овај други извештај о сукобу, који су Арбанаси имали с турском војском и о последицама тога сукоба. Држимо, да набројана факта у томе извештају најбоље показују шта Турци могу да учине кад хоће. Кад су они овим незнатним походом Шемси-пашиним били кадри оволики страх унети у Арбанасе и сузбити их, да шта ли би учинили кад би сличне мере енергично предузели по целом Арнаутлуку.“

За Ст. Србију и Македонију.

Како је познато митинг који се прошле недеље састао у Београду, да протестује против неправде и насиља у Ст. Србији и и Македонији, разишао се без резултата. Да се исправи погрешка, у коју мало није упао тај митинг, сазвали су представници млађе интелигенције београдске за идућу недељу нови збор у исту сврху. На томе збору говориће између осталих Стојан Рибарац, др. Станоје Станојевић, Љубомир Давидовић и један ђак из Македоније. Сазивачи су издали овај проглас на Београђане:

На збор, Београђани. Прилике, у којима се находе наша браћа у Ст. Србији и Македонији постају сваким даном све страшније. Последњи крвави догађаји показују да је стање тамо престало бити сношљиво. Њихови становници доведени су до тако очајног стања, да је у њих отворена револуција сада већ питање само времена. Ми морамо показати да цео Српски Народ не само веома интересује криза у Македонији, већ да правилно решење њено дубоко засеца у свеколики културни и политички живот његов. То захтевају и добро схваћени интереси земље и част Српскога Народа. Покољи и грозоте, које се у Старој Србији и Македонији данас врше и бесправно и варварско стање, које тамо влада, узбуђују наше осећаје не само зато што смо Срби, већ и зато што је противно најосновнијим захтевима, што га културан и просвећен народ не може трпети у својој близини, а да и сам, будући према њему равнодушан, не постане у неку руку саучесник.

Тим нашим саплеменицима, које данас гоне као горске звери, загарантована је међу тим Берлинским Уговором човечна управа, на коју они према, томе а и иначе имају свето право. Али како изгледа Берлинском је Уговору било суђено да буде вечна срамота цивилизоване Европе у свима својим одредбама, како извршеним тако и неизвршеним. Чл. 23., један од најправичнијих

у том неправедном и срамном Уговору, којим је та човечна влада и сигурност части и живота огарантована нашим саплеменицима у Македонији и Ст. Србији, остао је још и данас неизвршен. Турска Царевина, газећи дату веру да ће Уговор свето чувати, оставила је ту тачку Уговора и до данас неизвршену, погоршавајући уз то све више вајкадашње жалосно стање у тим земљама. Таква варварска политика не може се ничим бранити, а најмање немоћношћу Турске. Турска, која је била довољно моћна да се мери са уређеним војскама европских држава, имала је и мора имати довољно снаге, да заузда разбојнике арнаутске и заведе потребне реформе. Њој за то није недостајало снаге, већ добре воље; с тога изгледа да као да је она од увек имала нарочитих интереса, да јој је био циљ да истреби српски живаљ у Ст. Србији и Македонији.

Србија, која је скупим жртвама испунила све обавезе које јој је наметнуо Берлински Уговор, стекла је тиме право да тражи и од Великих Сила и од Турске интегрално извршење његово. То јој скупо плаћено право нико порећи не сме. Њој дужност налаже да у овим тешким околностима то право употреби. Она се о ту дужност не сме огрешити не само зато што су Ст. Србијанци и Македонци једноплемена и једнокрвна браћа наша, но и зато што је Српски Народ вазда био заточеник и заштитник просвећености и човечности на Балканском Полуострву.

У овим страховитим и судбоносним приликама Србија као природни заштитник и преставник потиштених у тим крајевима, мора у њихово име протестовати данас пред целим цивилизованим светом против варварског стања у тим покрајинама. Она мора тражити и од Европе и од Турске извршење Берлинскога Уговора, те тако скинути са себе и Македонаца „а пренети на Европу и Турску“ сву одговорност за даље последице, које се могу из данашњег стања изродити и довести у питање и сам европски мир.

Митинг, који је био сазван у недељу, 22. ов. м., није се могао одржати стога, што су га сазвали људи, који, и ако су схватили сву тежину прилика, у којима се находе наша браћа у Старој Србији и Македонији, ипак нису били довољно свесни тога, да Србија има несумњиво право да побољшање тих прилика — категорички захтева.

Жалосни исход тога збора принудио нас је, да окуражени недавно Вашим одзивом у сличној прилици, узмемо његово сазивање у своје руке. Сматрајући да овакав збор Београду мора бити и по многобројности публике и по њену држању величанствена манифестација српске националне солидарности, и дубоко уверени да ће Београђани, који су умели онако достојанствено да осуде вандалске догађаје у Загребу, умети и овом приликом до одговоре својој дужности, молимо их да у недељу 29. ов. месеца, дођу у што већем броју на збор код „Коларца“, и да у име српскога народа уложе свој свечани протест против садашњег стања у Ст. Србији и Македонији.

Ми смо дубоко уверени да Београђани неће допустити да им ово природно право заштите потиштених у тим крајевима преотму други мање позвани.

Сазивачи збора:

Dr. Александар Белић, Dr. Бран. Петронијевић, Dr. Божа Марковић, Dr. Бошко Љубишић, Dr. Василије Ђерић, Dr. Војислав Маринковић, Dr. Иван Шајковић, Dr. Јован Скерлић, Dr. Коста Кумануди, Љубомир Васиљевић, Милан Грол, Милан Ракић, Милорад Павловић, Dr. Михаило Гавриловић, Dr. Момчило Нинчић, Раде Миловић, Dr. Станоје Станојевић.

Нови Сад, 27. августа 1902.

— **Имунитет патријарха Бранковића.** У првој седници магнатске куће угарског сабора стигла је међу осталим поднесцима молба сомборског среског суда, да се суспендује имунитетско право српског патријарха Георгија Бранковића, који је оптужен ради клевете. Молба је упућена имунитетском одбору.

— **Угарски сабор и загребачки изгреди.** У прошлом броју регистровали смо вест будимпештанских листова, да је на конференцији владине странке хрватско-славонског сабора решено, како ће се хрватско-славонски посланици на угарском сабору држати за случај да мађарска опозиција стави интерпелацију или предлог о загребачким изгредима. Загребачки званични листови у неколико исправљају ту вест овим саопштењем:

„Неки страни листови приопћили су из Загреба вест о том, како би се држали хрв.-славонски заступници на заједничком сабору при евентуалној расправи о познатим загребачким изгредима у том сабору. Ову вест имамо исправити у том смислу, да су хрватски заступници закључили, да се не ће, ако буду при евентуалној дискусији о тим догађајима стављени такви предлози, који спадају у надлежност хрв.-слав.-далм. сабора, упустити у расправу, него ће у таквом случају за очување компетенције хрватског сабора дати на уста свога прочелника, преузв. господина И. пл. Јосиповића, односну своју изјаву.“

— **Митинг у Београду.** На другом месту доносимо позив на митинг, који ће се сад у недељу одржати у Београду да протестује против насиља, која се наносе српском народу у Ст. Србији и Македонији. Како овај митинг има да изврши једну патриотску мисију, вредно је да му и овострано Српство поклони своју пажњу и да га поздрави искреном симпатијом. Истина неки београдски листови боје се, да би могло бити опасно за српску ствар, што се у прогласу каже, да Србија мора тражити интегрално извршење берлинског уговора. Али знајући да сазиваче овога митинга руководи чисти патриотизам и искрена тежња, да помогну оном патничком народу српском, ми смо тврдо уверени да ни говори ни одлуке овога митинга неће садржавати ништа, за што би се српски непријатељи могли ухватити у свом раду против српских интереса.

Бурна седница угарског сабора.

Место свечаних говора у првој седници заступничке куће, што је у среду отворена у новој саборској згради, било је силне буре, коју изазва Кошутовац Бела Барабаш својим нападајем на краља. На овој седници објавио је Барабаш и то, да ће његова странка спречити свако поравнање. То значи опструкцију. —

После прочитања краљевских отписа, којим се отвара ново заседање саборско, устао је

Заст. Бела **Барабаш** и замера, што је прво заседање Куће закључено краљевским отписом. Мислио је, да је то влада за то учинила, да нађе прилике, да. кад ступимо у ову лепу и велелепну згаду, њу сам краљ отвори, (Вика на крајњој левици: Тако је! Где је краљ?), да краљ миропомазани апостолски краљ народни, дође на сабор, те кад у спомен 1000-годишњег опстанка отварамо овако велику дивну зграду, онда да прва реч буде реч првог Мађара, краља. Али то се није догодило. Ова претпоставка дакле отпада, те морамо даље тражити. Има три узрока, зашто је влада ово учинила. Први је у датуму кр. рескрипта. У тексту рескрипта стоји, да је кућа одгођена до 6. октобра. Ми смо, вели, онда узели реч и с негодовањем узели на знање, да ни наш краљ ни наша влада ништа не зна о значају 6. октобра. Толико игноришу, толико не пазе на велики тужни, пијететни дан народни, да чисто демонстративно за тај дан сазивају саборску седницу. Али влада је опазила и дала нам за право, те је т. зв. „царским пресеком“ (Kaiserschnitt) тако тумачила ствар, да се искупимо трећег дана сазива. Тако је и било. Састали смо се у сасвим друго време, него што је истављено у кр. рескрипту. То по пословнику не сме бити. Но влада је то учинила зато, што и сама признаје 6. октобар за народни празник, па опет је онај кр. рескрипт остао онако, па се и сама влада ставила у опреку са краљевом одредбом и сама влада друкчије извршује кр. рескрипт, него што је у њему означено. То је отворена повреда, што се тако изиграва она забуна у рескрипту, отворена је повреда, што ни краљ ни влада не знају и не маре за 6 октобар.

Други и трећи узрок су много тежи. Кр. рескриптом Кућа је баш зато одгођена, да влада побегне с Кошутове прославе. (Тако је! на крајњој левици.) Узноси значај „великога доба“ и жестоко напада владу, што није учествовала у Кошутовој прослави, која беше уједно и прослава тога доба. Спомиње повреде, што их грађанима чине војничке власти, питање о „морском оку,“ с којим су тако рећи силом искинули парче из народног тела.

А најглавнији разлог, да дамо сазвати Кућу, јесте оно јалово и бескорисно погађање, што га министар-председник води са Аустријом. Влада води погађања, која иду за тим, да са Угарска експлоатише и упропасти. (Бурно одобравање на крајњој левици.) Воде се у Бечу, воде у Будимпешти преговори искључиво и управо на штету Угарске. Свака сила, почевши од највише, заверила се против нас. И у тој тежњи, да се Угарска упропасти, материјално сасвим уништи, у првом реду је краљева воља. (Бурно одобравање на крајњој левици. Председник звони. С десна вичу: Чујмо председника!)

Председник уз бурна прекидања с крајње левице хоће да говори.

Влад. Раткаи: Јесте, краљева је воља! (Бурно одобравање на крајњој левици.)

Председник најпре опомиње Раткаија на ред, па вели, да је последње речи Барабашеве разумео тако, да се позвао управо на краља. (Вика на крајњој левици: Цара је критиковао!) Ако, вели, нисам добро разумео г. заступника, може протумачити или исправити своје речи. (Вика на крајњој левици: Не треба да тумачи!)

Б. Барабаш: Мислим, да се у овој уставној држави може говорити само о нашем краљу. Не могу ја што зато, што је краљева особа сасвим претопљена у цареву. Верујем да сам погрешно изустио реч „краљ“, јер оно је воља царева.

Председник види из те изјаве, да је говорник увукао у дебату краљеву особу и зато га упућује на ред.

Б. Барабаш се извињава, што је из њега говорило огорчење. Ја, вели, хоћу да видим Угарску и да се поклоним пред својим краљем; али га нигде не видим. Боли нас, што га данас овде нисмо могли поздравити. Рука његова се пружа само онда, кад треба квоту повисити. Није се чудити кад смо огорчени, што краљ није нашао за вредно да дође на откриће споменика краљу Матији.

Председник опет позива говорника на ред и упозорава га, да ће му одузети реч, ако то опет понови.

Б. Барабаш говори затим о поравнању и изјављује, да његова странка неће допустити никаква поравнања.

Министар-председник Сел, прекидан честим и бурним узвицима крајњих левичара, одговара, да су и пре заседања одгађана кр. рескриптом. Баш је Барабашу казао, да у датуму нема никакве намере, и да ће се прва седница саста и 8. октобра. На Кошутовој прослави влада није хтела да учествује. Оптужбу у погледу „морског ока“ најодлучније одбија. На часну реч изјављује, да за време целе расправе бираног суда (који је то језеро и околину му досудио Галицији. — Ур. „Бр.“), ни с ким није говорио, па ни с Кербером. Затим Сел с великом ватром одбија нападаје Барабашеве на краља. На Барабашеву претњу опструкцијом, одговара да би у случају распуштања сабора народ за њега (Села) решио. Спречавати владине предлоге силом, значило би прелазити с парламентаризма на револуционарно поље. А то се не сме чинити.

На питање Раткаија, зашто влада није учествовала на Кошутовој прослави, одговара Сел, да је то неучествовање другом приликом хтео да мотивише. Признаје Кошутове заслуге за репрезентативни устав, за једнакост пред законом и за стварање закона од 1848. г., но Кошут је напослетку поставио теорију инкомпатибилитета (т. ј. да аустријски цар не може бити угарски краљ) и ње се до смрти држао. То је теорија, коју ни сами чланови странке независности нису усвојили. Он са свога места има да пази на то, да се та теорија коси и са самом прагматичком санкцијом и да не наступи збрка појмова. Зато ни тренутка није оклевао да изјави, да због тога неће да учествује у тој прослави.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У среду је у новој парламентској згради била прва седница посланичке куће угарског сабора и та је протекла врло бурно. О тој седници извештавамо на другом месту. У четвртак је пре дневног реда Фрања Кошут питао министра-председника Села, шта је он мислио кад је у јучерашњем говору рекао, да ни опозиција, која би имала више права да напада на владу, не би смела поступати онако како поступа крајња левица. — Сел је одмах одговорио да он тиме није мислио, да између владе и крајње левице постоје какве везе, због којих би опозиција морала штедити владу, него је хтео рећи да ниједна опозиција нема права онако нападати једну владу, која у свом раду увек стоји на основу закона. После тога изабрани су за потпредседнике сабора досадашњи потпредседници Бела Талијан и Гавра Данијел, а онда су изабрани бележници.

Кад је председник гроф Апоњи известио да је званично учествовао на Кошутовој слави, предложио је Кошутовац Барта да му се за то изрази признање и захвалност. За тај предлог говорио је и министар-председник Сел уз одобравање владине странке, а за тим Бакоњи и онда је седница закључена. —

Магнатска кућа имала је такође у среду своју прву седницу, на којој се кућа конституисала, а за тим су изабране сталне комисије. Од Срба изабрани су: у државноправну и легислаторну комисију Светозар Кушевић, у финансијску комисију епископ Лукијан Богдановић и барон Федор Николић, у комисију за просуђивање дијарија барон Иван Баић и Светозар Кушевић.

— **Сазив аустријског царевинског већа.** Царевим отписом од 8. октобра о. г. сазвано је царевинско веће за 3. (16.) октобар о. г.

— **Пут кнеза Николе у иноземство.** У римским дипломатским круговима пронео се глас, да ће црногорски кнез Никола у новембру путовати у Цариград да посети султана. Онда ће ићи султану у посету и бугарски кнез Фердинанд. Кнез Никола ће из Цариграда ићи у Рим, да походи своју ћерку, краљицу Јелену, чији се пороћај очекује у децембру.

— **Путовање бурских генерала по Европи.** Бурски генерали Бота, Девет и Делареј стигли су онамад у Брисл, где су одушевљено дочекани. У вече је био поздрав у великој дворници „Grande Harmonie“. Девет је на поздрав одговорио ово:

— Положили смо истина оружје, али смо добили такове услове за мир, од чијег лојалног одржања зависи ваша будућност. Нисмо зато дошли у Европу, да демонстрирамо, него зато, да скупљамо милодаре за наше удовице и сирочад. Енглеске новине тврде да у Јужној Африци има врло великих пашњака, али ја вас на поштену реч уверавам, да је све али све упропаштено“.

Делареј и Бота су описали ратне страхоте, и Бота између осталога рече, да су зато положили оружје, јер су хтели да сачувају бурски народ од потпуног уништења. Генерали су се уз бурне овације 50.000 бурских пријатеља вратили у хотел, где су им предати милодари и други дарови за бурску сиротињу. Кад се гомила разилазила, многи су викали:

— Пропаст Енглеској! Пропаст убици Чамберлену!

Полиција је ухапсила неколико демонстраната.

Дописи.

Јамена,*) 13. септембра. (Забрањивање поздравних телеграма.) На дан митрополијског збора у Новом Саду послали смо ми Јаменски Срби прилежећи брзојав преко Моровића у Нови Сад. Но како-ли се зачудисмо, кад нам сутра дан по збору, односно данас дође брзојав из Загреба овог садржаја:

„Gospod. Jevrić, Jamina.

Vaš broj 183. srpskom narodnom mitropolijskom zboru Novi Sad na temelju 7. čl. medjunarodnog ugovora obustavljen“.

Дакле, брзојав се у брзојавном уреду прима, за њега се плаћа установљена такса и потом се ковфискује! Ако је наша кр. земаљска влада мислила, да ће тим обустављањем брзојава запушити народу уста, то се врло вара, јер притиснуто јаче све на више скаче. С тога, да би се и наш глас чуо, шаљемо Вам наш брзојав — који смо хтели послати митрополијском збору с молбом, да га у целости заједно са именима свију потписника штампати изволите, а ја сам уверен, да ће и остали, који су брзојавили збору у Н. Сад, послати Вам такође своје брзојаве ради штампања, те тако ће ова мила и љубезна наредба наше слатке кр. зем. владе и нашег „доброг“ „српског“ бана Карлека бити осуђећена, а српски ће се глас опет у свима српским листовима чути и читати.

Загребачки догађаји оставили су у срцу народа нашег незалечиву рану, која се никад неће заборавити, нити залечити. Ми без Хрвата можемо бити, али они без нас, који имамо све услове за живот и напредовање у њему, тешко могу прокопсати. Но ко познаје Хрвате, тај се њих чак ни иначе не може бојати јер они све, што год имају, од Срба су присвојили као н. пр. језик и народне умотворине, а и Турака се ослободили највише помоћу српском. То нека запамте стеклиши!

М.

*) Због нагомиланог материјала заостало. Ур. „Бр.“

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 27. септембра 1902.

— **Објава годишњег вашара.** Овдашња варошка капетанија издала је ову објаву: Идући ујвидекски годишњи вашар одржаће се 25., 26. и 27. октобра (п. р.) о. г., на који се само коњи дотеривати могу. Ујвидек, 9. октобра (п. р.) 1902. —

Дакле опет ујвидекски! Напомињемо да на свима званичним варошким објавама, које се издају на српском, мађарском и немачком језику, а на којима се потписује сам варошки начелник Људевит Салаи, увек у српском тексту стоји српско име наше вароши „Нови Сад“. И у последњем варошком прорачуну, који је поднесен варошком представништву, стоји свуда српско име наше вароши. За што баш да на вашарским објавама варошке капетаније не може то исто бити? И ако су то вашарске објаве, не мора се поступати вашарски и може се пазити шта се ради. То није ни у интересу наше вароши, јер наши честити ратари, из ближе и даље околине, немају ни појма да где на свету постоји какав „Ујвидек“, па не ће ни доћи на вашар, за који и не знаду где се управо држи.

— **Ружно дело.** Из Бел. Кикинде пишу нам: „Од својих пријатеља овде дознадох, како се један поп-радикал хвали једним делом својим —, а које је, видећете, сваке осуде достојно — што га учини пред једним органом државне власти, а против свога српскога вероисповедногa учитеља.

Ствар је у овоме:

У близини Вел. Кикинде налази се место Т.-Х., где у личној завади живи радикални поп Д. П. са учитељем В. З., па кад поп не мога никако друкчије учитељу наудити ни близу му доћи, јер овај врши тачно своје дужности и у

школи и у цркви, а он ти онако по радикалски одлази лично државном школском надзорнику у Вел. Бечкерек и овоме денунцира свога српскога вероисповедногa учитеља, као да овај не предаје довољно мађарски у својој школи, шта више, да и не зна мађарски! И дошав кући хвали се другом учитељу г. Н., како је сад наместио под главу учитељу В. З. Треба-ли овоме коментара?! Је-ли нужно да се каже, како је овај жалосни поп далеко забраздио у личној омрази, па и не види куда може све одвести овакова пријава?! Или би се зар он као свештеник цркве Христове радовао да дотични учитељ В. З., који је, како чујемо, отац седморо незбринуте деце, буде пре времена бачен у пензију или да му буде пристављен заменик за мађарски језик, а на рачун и онако злехуде му плате учитељске?! Пуштамо са дозволом Вашом, штовани г. уредниче, ове редке у јавност, па нека она осуди овакав поступак радикалног поп Душана, који је овим чином показао, да је достојан члан оне тевабије, којој је идол и идеал онај туциндаћац у Н. Саду. —ић.“

— **Славенско мишљење о „Србобрану.“** Данас, кад се многи, звани и незвани, блатом бацају на лист „Србобран“, који је хрватска влада обуставила, доносимо о њему суд Д-ра Димитрија Вергуна, уредника „Славенскога Века.“ У чланку о загребачким изгредима пише о „Србобрану“ ове ретке:

„Осим пустошења кућа и дућана Срба, демолирања српске школе, морао је да престане излазити један од најбољих славенских органа на Југу: срчани „Србобран“, неустрашиви изобличитељ латинскога и јеврејскога лукавства, смели гласоноша славенске мисли и громки будилац славенскога духа.“

— **Осуда загребачких изгредника.** У уторак изрекао је загребачки судбени сто осуду против једанаест изгредника, и то против свих због злочинства крађе. Осуђени су: лимарски помоћник Вјекослав Гундић, праља Ана Љушић, пилићар Јосип Халигоња, ципелар Јанко Фрањо, тежаци Томо Гредечки и Фрањо Голубић и слуга Ловро Кеглевић, свако на три месеца, дворкиња Марија Грошел и месарски помоћник Алојз Краљ, свако на два месеца, а келнер Ђуро Кос и столарски помоћник Михајло Лончар, сваки на четири месеца тешке тамнице. Кос и Лончар осуђени су и за злочинство јавног насиља петог случаја. — Исти дан осуђен је пред другим сенатом загребачког судбеног стола и један Србин Срећко Коњушанин, трговачки шегрт, родом из Горњих Милановаца среза таковског у Србији. Осуђен је на шест месеци тешке тамнице ради злочинства јавног насиља, што је настојао изгреднике завести на непријатељство против Јевреја бацајући се на Бергеров дућан.

У среду водила се читав дан расправа против књижарског магазинера Хуге Шарића, електротехничког шегрта Ивана Шнајдхофера, уредника „Гласа Народа“ Хинка Сироватске и бравара Јосипа Стиплошека. Сви су оптужени ради злочинства јавног насиља петог случаја, а осим тога Стиплошек ради злочинства крађе, а Шарић ради преступа дражења против народности. Осуђени су: Стиплошек на годину дана, Сироватка и Шарић на шест месеци, а Шнајдхофер на три месеца тешке тамнице.

У четвртак осуђени су ради злочинства јавног насиља петог случаја кочијаш Фрањо Староверски на пет месеци, и ципеларски шегрт Јосип Зубић на четири месеца тешке тамнице, а браварски помоћник Милан Страшћек ради злочинства крађе на два месеца тешке тамнице.

— **Српски краљевски пар у Ливадији.** Из Петрограда јављају једном будимпештанском листу, да ће српски краљ Александар с краљицом Драгом средином овог месеца ићи у посету руском царском пару у Ливадију. Руски министар иностраних дела гроф Ламздорф и српски посланик на петроградском двору Стојан Новаковић иду од недеље у Ливадију.

— **Српски краљ и краљица почасни чланови рускога друштва.** Московско Словенско Општество изабрало је за своје почасне чланове краља Александра и краљицу Драгу. Ради тога је друштво израдило две скупоцене дипломе једну за краља а другу за краљицу. Дипломе су руком писане, старословенским писменима на пергаменту, који је прилепљен на свили. Дипломе су украшене златним кићанкама, а на њима су потписани сви чланови одбора Московског Словенског Општества. На скупоценим позлаћеним кутијама од платине, у којима су похрањене дипломе, налазе се монограми краља и краљице. Кутије су цилиндричног облика с грбом Србије на врху. Ове дипломе предаће краљу и краљици московски српски генерални конзул А. Череп-Спиридоновић, који је председник тога друштва. Он ради тога долази данас, у петак у Београд.

— **Румунска парница због српских манастира.** Као што је познато, наша несита „браћа“ Румуни хоће да отму од нас још три наша манастира. Тога ради је њихов епископат поднео меморандум, у ком су доказивали своје „право“ на та три манастира, но меморандум је одбијен. Сад је румунски митрополит Јован Мецан подигао парницу против патријарха Бранковића као поглавице српско-православне цркве, ради издавања та три манастира или ради исплате њихове вредности у износу од 4.000,000 Круна и накнаде досадашњих доходака манастирских. С меморандумом су Румуни насели, а, уздајмо се у правду и закон, и овде ће.

— **„Карацић“**, дружина ђака српске учитељске школе у Пакрацу, како нам оданде јављају, одржала је дана 20. септембра (3. октобра) о. г. свој II. редовни састанак са овим дневним редом: 1. „О телесном и душевном развићу човека“, предавање од С. Роксандића IV. раз.; 2., „Мученик“, цртица од Славка Косића II. раз.; 3., „Венац српских песама“, пева дружински певачки хор. 4, „У новом стану“, црта од Св. Ерваћанина I. р.; 5., Молба М. Б. I. раз; 6., „Марш Кнеза Милоша“, свира друж. тамбурашки збор, и 7., Разни предлози и решења. — Пре него што се прешло на дневни ред, присутни г. Никола Шумоња, управитељ, ступа са радосном вешћу пред скуп. У кратком и лепом говору напомиње, да се за ову дружину још од њеног почетка и у јавности живо заинтересовало за рад дружине, и да је то интересовање из дана у дан све већма расло. Међу онима, који су се увек бринули за напредак и развитак њен, на првом месту јесте Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Мирон Николић, који је овај завод из мртвила подигао и обновио. Видећи Његово Високопреосвештенство лепи напредак ове дружине, а желећи дати што виднијега израза своје очинске бриге о напретку овдашње омладине, благоизволело је преко г. управитеља изјавити дружини своју високу жељу, да постане чланом добротворомиу име чланарине улаже свој улог од 50 круна. Скуп је свог високог добротвора поздравио са бурним „Живео!“, а затим је отпевано „Многаја љета“. Присутни г. управитељ изражује такође своју жељу, да и он, као један од искрених пријатеља ове дружине, ступи као члан добротвор у списак дружинских чланова. Скуп је свога врлог управитеља и наставника, а сада и као члана добротвора поздравио такође свесрдно са усклицом „Живео“! Затим се приступило дневном реду, чије су тачке на опште задовољство особито испале.

— **Српска штедионица у Задру**, основана пре четири месеца, имала је до сада промета око 170.000 круна и напредује лепо у сваком погледу. Штедионица је основана малим улозима својих чланова, а број чланова и удела расте непрестано, те ће се у скоро отворити упис и у II коло. И Срби сељаци из горње Далмације интересују се за овај српски новчани завод и уписују се у чланство његово. За који дан штедионица ће отпочети и банкарско-мењачки рад, те ће се од сада уз повољне услове и најкулантнију послугу моћи набављати у Задру код српског новчаног завода све хартије од вредности, и страни метални и папирни новац. Задарски „Српски Глас“ пишући о раду српске штедионице у Задру вели напослетку: „Ми позивамо сву браћу Србе Горње Далмације, који озбиљно о добру свога народа мисле, да упућују народ на ову једину чисто српску установу у Северној Далмацији, како би ова удруженом снагом напредовати, и што више свој народ на економском пољу унапредити могла.

Стичући се сви у једно српско народно коло, помозите свој своме, јер ће нас само тако моћи благослов божји пратити и помоћи нам, да наш српски народ економски васкрсне.“

— **Сеоба из Невесиња.** Београдска „Народна Воља“ доноси ову вест: „Нешто неродна година, нешто притисак а нешто наговарања бездушних људи, покренули су у Невесињу велики покрет за исељавање у Србију. Више стотина фамилија траже пасоше за исељење и сва напрезања органа власти и појединих родољуба да се покрет устави остају безуспешна; па ни изјава српске владе о тој ствари слабо помаже. Народни првак В. Шола излазио је у Невесиње, сазивао упливније људе те им говорио против сеобе, али не помаже ништа; народ хоће да се сели јер га на то наговарају неки бездушни људи, којима је мило туђе зло. Тако је Ћетко Мучибабић кнез из Фојнице јавно на једном скупу говорио како у Србији имају готове куће и чифлуци који се дају исељеницима. Против овога кнеза поднесена је пријава код оружничке постаје у Фојници, али се није још чуло да је овај кнез свргнут са свога звања нити да је бар кажњен због тога што народ подстрекава на исељење. Котарски предстојник, барон Редвиц, обећао је овога кнеза збацити; па идемо да видимо хоће-ли своју реч испунити. Међутим овим се само ставља до знања вишим властима, држећи, да такви кнезови не требају народу, који га наговарају да раскућава своје куће.

Тако, ето, пишу из Невесиња.“

— **Усавршење телефона.** Славни електротехничар, Србин др. Михаило Пупин-Идворски, учинио је врло важан проналазак. До сада се могло телефонирати на 1000—1500 километара. Др. Пупин је телефон сада поправио таким проналаском, да ће се од сада преко мора помоћу кабелске жице моћи говорити. Тако ће се моћи лепо разговарати из Париза са Њујорком, одавде са Сан-Франциском и одатле у Кину.

— **Нов лист.** Од 1. новембра почиње у Београду излазити нов лист под власништвом народног посланика Љубе Живковића, а под уредништвом бившег професора Јаше Продановића. Лист ће се звати „Одјек“, а биће орган самосталних радикала.

Новости са стране.

— **Погрешке нове саборске зграде у Будимпешти.** У великолепној новој саборској згради у Будимпешти одржана је у среду прва саборска седница. Одма се показало, да та зграда, која је силне милијоне стала, не одговара својој цели. Пре свега то је прави модерни лавиринт, у ком се је тешко наћи, а што је најгоре, у саборници је такова промаја, да су министри и посланици одма прве седнице морали облачити горње капуте, на главе метати црне капице и дизати огрлице. Многи су викали: „Затворимо ову цифрасту палату, па хајд'мо натраг у стару саборницу!“ Председничко је место тако високо, да се председник гроф Апоњи, који баш има силан глас, мора добро напрегнути, да га они доле чују. Мађари су хтели да имају најлепшу саборску зграду од свих народа; то су уз огроман трошак и постигли, али та колосална зграда има тако грдних мана које ће тешко бити отклонити.

— **Борба против трговине с девојкама.** У Франкфурту на Мајни држе сада конгрес против трговине с девојкама. На вечери, где се чланови упознали, поздравио је чланове градоначеоник Адикес, у име вароши Франкфурта. Коморник гроф Келер у име немачког цара поздравља конгрес. Француски делегат Беранже у име француске републике, лорд Абердин у име енглеског краља, а Рус Сабуров протумачио је поздрав рускога цара. Делегат Мајр (из Минхена) поднео је предлог, да треба ићи за међународним споразумом при измени казненог закона у погледу кажњавања злочина против морала.

— **Заражени војнички ранарски завоји.** Како бечка „Рајхсвер“ дознаје, наше војно-санитетске власти нашле су, да оне војничке ранарске завоје, што су у употреби и што су нагомилани у стовариштима, треба брзо изменити, јер се показало, да су заражени.

— **Спољна трговина Русије.** Целокупан обрт руске спољне трговине у 1900 год. био је 1.177,232.000 рубаља. Што се тиче појединих извозних артикала, вредно је напоменути, да је извоз жита јако нарастао. Експорт масла преставља вредност од 13,600.000 рубаља, а шећера 15,511.000 рубаља. Ивоз лака такође је био добар. Увоз, пак, каменог угља у половини године био је доста слаб, али доцније нарасте. Увезено га је 230 104.001 пуда. Увоз осталих артикала, као гвожђа, челика и др., знатно је ослабио. Увоз гвожђа био је свега 5,483.000 пуда, док је у 1899 г. био 15,504.000 пуда.

— **Адиђари милионарака.** Часопис „Aintlees Magazine“ саопштава, колико вреде адиђари појединих американских милијонарака. Исказ тај показује, да највећи део ископаних дијаманата иде из јужне Африке у Америку. Према том исказу вреде адиђари супругâ: Уиљема Астора 6.000.000 Круна, Јакова Астора 4.000,000, Корнелија Вандербилта 4.000,000, Уиљема Вандербилта 4.000,000, П. О. Х. Белмона 4.000,000, М. Џона Маке-а 3.500,000, Мартина Бредлеја 3.250,000, Пери Белмона 3.250,000, Хермана Елрихса 3.250,000, Ормена Уилсона 3.000,000, Џемса Бурдена 3.000,000, Уиљема Милер Стара 3.000,000 и т. д. Круна. — Оваким драгоценим адиђарима тешко те се може похвалити ниједна владарка у Европи, а камо-ли друга која Европљанка!

— **Најстарије љубавно писмо на свету** чува се у лондонском Британском Музеју. У том писму писац пре 3,500 година проси руку неке прекрасне мисирске принцезе.

— **Неколико зрнаца американског хумора.** *Вереница*: Показала сам тати ону песму, што си ми је написао и тата јој се врло обрадовао. — *Младожења*: Заиста? — *Вереница*: Јесте; рече, да се врло радује, што ниси песник, јер ови у животу не дотерају далеко. — *А.*: Одкуда Ви знате, да супруг и супруга Дрљало тако сретно живе? — *Б.*: Жена све прочита, што њен муж напише, а муж све поједе, што његова жена скува. —

Младић: Чудновато, најлепше девојке обично се удају за најглупље мушкарце. — *Девојка*: Хоће-ли то можда да буде женидбена понуда? — *I. жена*: Шта мислиш, да-ли се мушкима боље допадају смеђе или црномањасте женске? — *II. жена*: Питај то мис Тернерову, она је пробала већ обе боје.

Књижевна вест.

ПОЗИВ НА УПИС

на једанаесто коло књига

СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ.

Навршило се десет година живота и рада Српске Књижевне Задруге. За ово време опремљено је међу српске читаоце десет кола редовних Задругиних издања, у седамдесет одабраних и лепо спремљених књига, које су штампане у више од пола милиона примерака.

Српски народ је умео лепо схватити задатак своје Књижевне Задруге, и свесрдно је прихватио Задругине књиге, тако да се за кратко време Задругина рада упетостручио број, у коме се до појаве Задругине штампала и ширила српска књига, и Задругина се издања данас редовно жељно траже и радо читају и тамо где је иначе ретко допирала српска књига.

Управа Српске Књижевне Задруге, судећи по досадашњем лепом одзиву, на који су Задругина издања наилазила у српских читалаца, с правом очекује, да ће тај одзив бити све бољи и бољи, и у тој нади отвара упис и на једанаесто редовно коло Задругиних књига, у коме ће бити ови списи: 1. Скупљени драмати Ј. С. Поповића, свеска прва I; 2. Јоакима Вујића „Путешествије по Србији“, свеска II, с картом ондашње Србије и са сликама; 3. „Причање Вука Дојчевића“ скупио и сложио Ст. М. Љубиша, свеска II; 4. „Приповетке Ђ. Јакшића“, свеска I; 5. „Ускок“, роман С. Матавуља; 6. „Тарас Буљба“, приповетка Н. В. Гогоља, у преводу Милована Ђ. Глишића; и 7. „Порекло и постанак народа“, од В. Бецхота, у преводу др. Драг. Мијушковића.

Моле се скупљачи претплате и повереници Задругини да што пре отпочну прикупљати претплату и чланске улоге за ово коло, и покупљени новац шаљу Задругиној благајници, како би редовно притицање новца у Задругину благајницу олакшало тачност и брзину свега управина рада, а нарочито убрзало спремање Задругиних издања. Улози су задругарски: за добротворе, који плаћају једном за свагда, најмање 150 динара или круна; за оснивачe 10 динара или круна, и за улагаче 6 динара или круна. Добротворски се улог може уплатити и у три рока (по 50 динара или круна), најдаље за три године. Она лица, која би кога покојника уписала за добротвора, могу, по својој вољи, или примити једном за свагда само сва ранија кола Задругиних издања, или одредити коју школу или другу просветну установу, да се њој шаљу кола која унапред буду излазила.

Управа сматра за дужност напоменути задругарима и то, да оснивачки улог свакоме који га редовно плаћа за двадесет година доноси после тога сва добротворска права. Улагачки улог од шест динара или круна једва достиже за подмирење трошкова око појединих кола; зато управа Задругина моли поверенике и пријатеље Задругине да се нарочито заузму за купљење чланова добротвора и оснивача, незамерајући при том ни купљење улагача, јер је Српској Књижевној Задрузи главни затадак: и да изда што више и што бољих књига, али и да их рашири међу што већи број читалаца.

У Задругиним магазинима има још свих досадашњих редовних кола Задругиних, која стоје на расположењу пријатељима ваљаних српских књига. Исто се тако могу куповати и оне књиге Забавника, које још нису распродане. Кад управа буде одлучила да штампа коју нову књигу Забавника, објавиће се претплатницима, који ће тада полагати претплату. Досадашњим књигама Забавника и осталим Задругиним издањима, као и појединим редовним колима и засебним свескама из њих утврђена је продајна цена у списку Задругиних књига а и на корицама тих издања. Али да би се оним пријатељима српске књиге, који било из којих узрока нису могли до сад узети које од Задругиних издања, помогло да накнадно дођу до њих по повољнију цену, управа је одлучила да попусти од утврђене цене свакоме купцу, који од једном узме Задругиних књига: преко 100 динара 40%, од 80—100 дин. 30%, од 60—80 дин. 25%, од 40—60 дин. 20%. Претплата се из Хрватске, Славоније, Далмације, Босне и Херцеговине шаље или право у Београд управи или г. Милу Маравићу, штампару у Загребу (Duga ulica br. 8); а претплата из Срема, Баната, Бачке и остале Угарске шаље се или право Задругиној благајници у Београд или Српској Манастирској Штампарији у Сремским Карловцима. За обавештења могу се обраћати и комисионару Задругину, г. Николи Кукићу, у Загребу (Šenoina ulica br. 1.).

Још од постанка свога Српска Књижевна Задруга даје редовно својим читаоцима готово два пута онолико колико им је дужна дати, по правилима својим. Стога се управа и нада да ће њен позив и на једанаесто коло Задругиних књига наћи у свима редовима нашега народа досадашњу свесрдну и дубоку предусретљивост, а још многобројнији одзив.

Председник Српске Књижевне Задруге **П. П. Ђорђевић.** Потпредседник **Жив. Живановић.** Тајник **Љуб. Јовановић.** Чланови управе и заменици: Анд. Стевановић, Ант. Пантовић, Богдан Поповић, Др. В. Бакић, Јанко М. Веселиновић, Љуб. Стојановић, Коста Ризнић, Милутин Ј. Марковић, Михаило Ђурић, Светислав Ст. Симић, Др. Свет. Радовановић, Слободан Јовановић.

НОВИЈЕ.

Беч, 26. септембра. Министар-председник Кербер предаће вођама странака израђен законски предлог о језичном питању, да се странке могу изјавити о њему. Предлог је израђен на основи пређашњег Керберова предлога с обзиром на напомене појединих странака.

Београда, 26. септембра. Министар-председник Вујић путује у суботу у Париз ради преговора о новом српском зајму.

Софија, 26. септембра. Гроф Игњатијев опутовао је данас преко Рушчука у Русију.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 27. септембра 1902.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	— — 14 К	———п.
Жито ново друге каквоће	— 13 „	60—— „
Зоб — — — — — — — — —	10 „	20—— „

Јечам нови — — — — — — —	10 „ 60 — — „
Кукуруз стари окрњен — —	11 „ 60 — — „
Кукуруз нови у клипови — —	6 „ — — — „
Пасуљ бели — — — — — —	16 „ 60 — — „
Пасуљ жути — — — — — —	14 „ — — — „
Вика — — — — — — — —	14 „ — — — „
Мухар — — — — — — —	13 „ — — — „
Проја — — — — — — — —	9 „ — — — „
Вуна — — — — — — — —	100 „ — — — „

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 27. септембра 1902.

Волови	по кил.	36—38 пот.
Свињи тешки . .	„ „	80—84 „
„ средњи . .	„ „	72—76 „
„ лаки . . .	„ „	68—70 „
Теоци	„ „	78—80 „
Јагњци	„ „	„
„ по пару	20—24	К
Кљукане гуске по кил. . .	пот.	98 и 1 круна.
Јаја 7—8 ком.		— — 40 „

Огласи.

УГАЉ И КОКС.

Част ми је поштовано грађанство најучтивије известити, да ћу за наступајућу зимњу сезону са добро сортираним стоваришћем угља снабдевен бити. Мој угаљ лежи у затвореном простору под кровом, те је због тога потпуно сув и није влажан, што ће мојим поштованим муштеријама само од користи бити.

Како уз то још гарантујем за строго солидну и поштену меру, то молим, да ме поштовано грађанство, у случају потребе у овоме моме новом подузећу потпомогне.

С особитим поштовањем одани

ЛУДВИК ФАРКАШ.

401 1—3

Да једном станемо на пут јефтиној базарској и вашарској роби, дала ми је налог једна од највећих швајцарских фабрика сатова, да **као рекламу**, њен фабрикат популарним учиним и **догод буде на стоваришту**, следеће цепне сатове са најфинијом машинеријом у **бесцење** продајем.

386 4—10

Поред сваког сата се даје као уздарје **1 кожни обмотач и 1 скоро произведено мало целулоид цепно огледало**, које умањује.

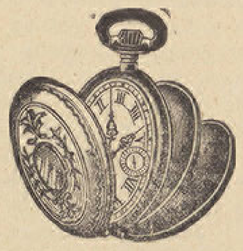

фор. 2·10 стаје } Један анкер-ремонтоар цепни сат од никла са посребрњеним франц. ланцем и кутијом.

фор. 4·20 стаје } Један ремонтоар сат од чистог сребра са посребрњеним америк. ланцем за сат и кутијом.

фор. 4·70 стаје } Један ремонтоар сат од чистог сребра за женске са посребрњеним енгл. ланцем за сат и кутијом.

фор. 11.— стаје } Један ремонтоар цепни сат од чистог 14 карат. злата са елегантном касетом од атласа и елегантним ланцем.

Сваки сат је са 3.-годишњом гаранцијом снабдевен.

Што се не допада радо се мењује или се новац враћа, те је према томе свака ризика искључена. —

Слични огласи су подржавања. — Може се добити за готов новац или уз поузеће код

Е. Холцера фабричном стоваришту сатова и златне робе у велико и лиферанту удружења аустр. ц. крал. државних чиновника и т. д.

Кракова (Krakau Stradom 18.) Аустрија.

Илустровани каталози бесплатно и просто од поштарине

Агенти се траже.

Бр. 86/1902. 405 1—3

Стечај.

Умировљењем овдашњег учитеља Аркадија Вуковића остало је једно учитељско место упражњено, које ће се за 1902—1903 шк. годину привремено попунити и на које се овим поново отвара стечај.

Плата је привр. учитељу: 420 К. у готовом, 40 К. за повторну школу, 182 К. у име огрева свога и школског, 21 К. за чишћење школе и 1200 К. у име закупнине од земље, уз то слободан стан. У случају, да жуп. упр. одбор одобри решење м. пол. општине, онда ће плата привр. учитељу бити следећа: 1000 К. у готовом, 182 К. у име огрева свога и школског, 40 К. за повт. школу, 21 К. за чишћење школе и слободан стан.

Дужности су прописане Шк. Уредбом од 1872. године. Добро инструиране молбе ваља упутити на м. шк. одбор до 20. окт. по нов. кал. ког ће се дана и избор обавити.

Изабрани привр. учитељ имаће наступити своје место најдаље до 1. Нов. по нов. кал.

У Молу, 25. септ. (8. окт.) 1902. г.

Сава Лудајић, перовођа. **Душан Јосимовић**, председник.

ANATHERIN

Дра **J. G. Popp-а** ц. и кр. дворског зубњег лекара, Беч, XII/6

најздравији за уста и зубе, утишава с највећим успехом њихове болове.

Само је прави са француском плавом етикетом, златним словима и мојом фирмом. 33 25—30

по К. 2·80 п., 2.—, 1.—.

Anatherin-Zahn-Crême у тубама чисти зубе особито; **CRÊME**, који се пени, шкодљив је.

Прашак за зубе 1 к. 26 п., анатерин паста за зубе у дозама од стакла 1 к. 40 п., у пакетима 70 п., пломба за зубе 2 к.—, сапун од биља 60 п., може се добити у свима апотекама и код Љ. Стефановића сина у Новом Саду.

Награђено. Постоји од 1879.

Најлепши, најподеснији

ПОКЛОН У СВАКОЈ ПРИЛИЦИ

је портре у природној величини, јер има вечито трајну вредност, да служи као најлепши **собњи**

украс као најзгоднији дар о **свадби, имендану, рођендану** или у другим **приликама** и **свечаностима**, као и за вечиту успомену (особито на покојнике). Ова се портрета по **свакој** послатој фотографији најфиније израђују. Формат 40: 50 цм. Цена 3 фор. —

За верну сличност и постојаност највећа гаранција. Фотографија се неповређена враћа натраг. Поруке се извршују за 10 дана. (**Божићње налоге треба што скорије извршити**). 402 1—10

Siegfried Bodascher-s prämirtes Kunst-Atelier für Porträt-Malerei.

Wien, II. Praterstrasse 61.

Сваког рђавог мириса нестаје

и ваздух остаје увек чист и пријатно се удише у **спаваћим- и дечијим собама, јестионицама и болесничким собама, канцеларијама, заходима** и т. д. са

„ЛОНГЛИФ-ОМ" („Longlife")

апаратом за чишћење ваздуха по собама

који све то самизвршујући који је изложен на грађен за **неговање здравља** у Хамбургу, одржаној 9. октобра 1898. и т. д. и т. д.

Похвна признањаод **лечничких ауторитета** из државе и из иноземства **од коморе Његовог Величанства** и од много хиљада чланова високог племства и грађанства.

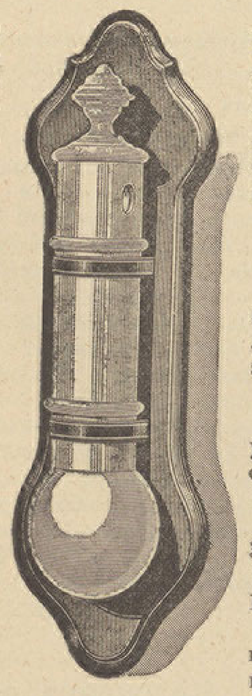

Лонглиф апарат, који је украс сваке собе стаје комплет 3 фор. 50 нов. (7 круна.

Може се поручити код Лонглиф-подузећа (Longlif-Unternehmung) у Бечу, VI. срез, Gumpendorferstrasse 34) пређе Burggasse 10.)

Ретко се који проналазак тако распространио у изображеним круговима, као што је то за последњих 10 година случај са **Лонглиф апаратом за чишћење ваздуха по собама**. Апарат **употребљује и препоручује већина лекара**, јер он на најпростији начин спаја „озон" са ваздухом по собама. Како је важна ова материја по човечији организам, није нам никако од потребе истицати. Уз то нестају сви рђави мириси од **дувана, исправања, карбола** и т. д. и т. д. Апарат је врло дивно израђен и стаје комплет 7 круна.

Longlife-Unternehmung, Wien VI. Gumpendorferstrasse Nro 34. (vormals Burggasse 10.) 391 2—30

К. А. КОСАНИЋА

ТРГОВИНА У СОМБОРУ

потребује помоћника. 400 2—3

ДАВИД ЋУРЧИЋ,

НОВИ САД.

ТРГОВИНА

мануфактуре и платна,

главна улица

У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ.

ТРГОВИНА

СПЕЦЕРАЈА, КОЛОНИЈАЛНЕ РОБЕ

и

КАВЕ

ЋОШАК ГЛАВНЕ И ХЛЕБАРСКЕ УЛИЦЕ

у сопственој кући.

Роба вазда нова и свежа; цене ванредно умерене.

399 2—25

1542. végrh. szám 1902. 408 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt biróságі végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy az ujvidéki kir. járásbiróság 1902. évi V. 730 számu végzése következtében dr. Glosz Ferencz bpesti ügyvéd által képviselt a pesti m. kereskedelmi Bank javára Lichtschein testvérek ujvidéki czég ellen 825 kor. 40 fill. s jár. erejéig 1902. évi junius hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- s felülfoglalt és 1929 K becsült következő ingóságok u. m.: gazdasági gépek, gazdasági eszközök s bolti berendezés nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az ujvidéki kir. járásbiróság 1902.-ik évi V. 730/3 számú végzése folytán 825 kor. 40 fill. tőkekövetelés, ennek 1902. évi április hó 10-ik napjától járó 6% kamatai, $^1/_3$% váltódij és eddig összesen 99 kor. 85 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Ujvidéken alperesek üzletében leendő eszközlésére **1902. évi oktober hó 15-ik napjának délelötti 9 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is élrendeltetik.

Kelt Ujvidéken 1902. évi szeptember hó 25. napján.

Basch Sándor
kir. biróságі végrehajtó.

8611 szám tkv. 1902. 398 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. járásbiróság mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Szakatovlyev helyesen Sztaniszavlyev Gyula végrehajtatónak, — Vucsetin Mladen, Vucsetin Júla, kisk. Vucsetin Milicza, Száva, Velinka, Krisztina, és Vukoszava végrehajtást szenvedettek ellen 200 kor. tőke és jár. iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság területén a zsablyai telekkönyv 4202. számú lapján Vucsetin Júla, ksk. Vucsetin Milicza, Száva, Velinka, Krisztina és Vukcszáva nevén felvett 964. számú ház, 212 □-öl házhely és 96 □-öl kert 560 korona, továbbá a zsablyai telekkönyv 1755. számú lapján Vucsetin Mladen nevén felvett E. 206. hrszám 400 □-öl szántó 299 korona kikiáltási áron nyilvános árverés utján el fog adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés a zsablyai 4202. számú lapon az 5241/900. tkvi számú végzés folytán Özv. Vucsetin szül. Grbics Júla javára bekebelezett élethosszig'ani haszonélvezeti jogot nem érinti; a mennyiben a haszonélvezeti jogot fentartásával csak oly árverés igértetnék, mely az azt megelőző körülbelül 1000 Knyi követelést nem fedezi, az árverés hatályon kivül helyeztetni, s az ingatlan ugyanazon határnapon ujból eladatni fog.

Határnapul 1902. évi november hó 28-ik napjának d. e. 10 órája Zsablya községházához kitűzetik oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alól is el fog adatni.

Kikiáltási ár a fenti becsár, melynek 10% venni szándékozók készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi 3333. számú I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerü elismervényt átszolgáltatni kötelesek.

Vevő köteles a vételárat 3 egyenlő részletben és pedig az elsőt 15 nap, a másodikat 30 nap és a harmadikat 45 nap alatt mindig az árverés napjától számitott 5% kamatokkal a titeli m. kir. adóhivatalnál lefizetni.

Kelt Titelen a kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál, 1902. évi augusztus hó 17-én.

Dr. Petrovics, s. k.
kir. aljbiró.

8935. tkv 1902. 404 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. jbiróság, mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy dr. Szávics Milan végrehajtatónak — Sztankics Rádáné, Popov Rádáné és Rosulov Mináné végrehajtást szenvedettek ellen 800 korona tőke és járulékai iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. jbiróság, mint tkvi hatóság területén a goszpodinczei 246 számú betétben Gyurgyev Miklós és a végrehajtást szenvedettek nevén A † I. sor 2024/2 hrszám allatt felvett 9 hold 350 □-öl szántónak a végrehajtást szenvedettek nevén felvett 6/27 része 732 korona kikiáltási áron, a késedelmes árverési vevő Gyurgyev Szteván goszpodinczei lakos terhére nyilvános árverés utján el fog adatni.

Határnapul 1902. évi november hó 7-ik napjának d. e. 10 órája Goszpodincze községházához kitűzetik, oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alól is el fog adatni.

Kikiáltási ár a fenti becsár, melynek 10% venni szándékozók készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi 3333. számú J. M. rendelet 8. §-á an kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerü elismervényt átszolgáltatni kötelesek.

Vevő köteles a vételárat 2 egyenlő részletben és pedig az elsőt 30 nap, a másodikat 45 nap alatt mindig az árverés napjától számitott 5% kamatokkal a titeli m. kir. adóhivatalnál lefizetni.

Kelt Titelen, a kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál, 1902. évi szeptember hó 20.-án.

Dr. Petrovics, s. k.
kir. albiró.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

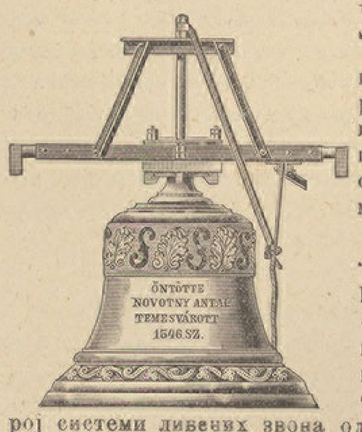

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона**, која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 𝄞 провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 кгр. изједначује са звуком по старој системи ливених звона од 408 кгр.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће: **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко. 128 24—26

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

Власник и издавалац: Дружина Бранника. **Одговорни уредник Јанко Перић.** **Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.**